

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย

Participation in the Operations of Community Enterprise Group Members

in Tha Li District, Loei Province

วิไลพร ยาชามป้อม^{1*} จิราวดี กายาน²Vilaiporn Yakampom¹ Jirawadee Kumyan²Corresponding Author's Email: vilaiporn.yak@ru.ac.th¹

(Received: December 23, 2024; Revised: May 21, 2025; Accepted: May 27, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 91 ราย ซึ่งประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบสถิติ Kruskal-Wallis Test และ สถิติ Mann-Whitney U Test ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับ 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอทาลี จังหวัดเลย ที่มีประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่มต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทผลิตภัณฑ์ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The research on the participation of members of community enterprise groups in Tha Li District, Loei Province is a quantitative research methodology. The objectives are: 1) To study the level of participation in the operations of community enterprise group members in Tha Li District, Loei Province; and 2) To compare the participation of members of community enterprise groups in Tha Li District, Loei Province, classified by product type, group leader type, member education level, and initial registered capital of the group. The Population in this study was 91 community enterprise members, which consisted of basic statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. The inferential statistics were tested by Kruskal-Wallis Test and Mann-Whitney U Test. The research results found that: 1) The participation in the operations of community enterprise group members was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was participation in benefits, followed by participation in evaluation, participation in planning, and participation in operations, respectively; 2) Members of community enterprise groups in Tha Li District, Loei Province, with different types of group leaders, members' education levels, and initial registered capital, had different participation in operations at a statistical significance level of .05. Members of community enterprise groups with

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Lecturer, Department of Management Program, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

² Lecturer, Economics Program, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

different product types had no different participation in operations at a statistical significance level of .05.

Keywords: participation, operation, community enterprise

ความเป็นมาของปัญหา

ประชากรในชนบทส่วนใหญ่ของประเทศไทย มุ่งเน้นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่วนมากยังคงเป็นการทำเกษตรแบบยังชีพที่สอดคล้องกับประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของคนไทย โดยอาศัยความรู้และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อย่างไรก็ตามการพัฒนาในรูปแบบการเกษตรจากแบบยังชีพไปสู่การเกษตรอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตเพื่อการจำหน่าย ส่งผลให้ชุมชนต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตและทรัพยากรจากภายนอกมากขึ้น ซึ่งนำมาด้วยปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงกว่ารายได้ และก่อให้เกิดหนี้สิน รวมถึงผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเดิม นอกจากนี้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การนำทุนในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจหลายครั้ง ส่งผลให้รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยพยายามหาแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก รัฐบาลจึงได้วางกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจที่มองภาพรวมอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากและระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยเชื่อมั่นว่าสังคมไทยยังมีศักยภาพที่จะพัฒนาและเติบโตได้ รัฐบาลจึงมุ่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติ รวมถึงส่งเสริมการเปลี่ยนมุมมองของชุมชน เพื่อให้ตระหนักว่าสิ่งที่พวกเขามีอยู่ในปัจจุบันสามารถเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า หากมีการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างชาญฉลาดก็จะช่วยเพิ่มรายได้และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนได้ในระยะยาว (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2565)

ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ชุมชนสามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจในอนาคตและยกระดับไปสู่ผู้ประกอบการที่เข้มแข็งวัตถุประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนคือการส่งเสริมให้ประชาชนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการดำเนินโครงการทั่วประเทศ แต่ผลลัพธ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ปัญหาหลักมาจากระบบราชการที่มุ่งเน้นการขยายจำนวนกิจกรรมมากกว่าคุณภาพของการมีส่วนร่วม ส่งผลให้ประชาชนขาดการพัฒนาตนเอง และต้องพึ่งพิงหน่วยงานรัฐมากขึ้น (ดาวใจ ดอกไม้คี่, 2556)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในระบบ PPP Connex โดยการเปรียบเทียบร้อยละของคนยากจนต่อจำนวนประชากรในจังหวัดเลย พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 อำเภอท่าวังผาที่มีคนยากจนต่อจำนวนประชากรคิดเป็นร้อยละ 7.132 โดยครัวเรือนยากจนทั้ง 6 ตำบลในอำเภอท่าวังผา มีทั้งสิ้น 560 ครัวเรือน รวม 2,026 คน ซึ่งอำเภอท่าวังผา จังหวัดเลย มีสภาพภูมิประเทศเป็นป่าและภูเขา มีทั้งหมด 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าวังผา ตำบลหนองผือ ตำบลอาฮี ตำบลน้ำแคม ตำบลโคกใหญ่ และตำบลน้ำพูน รวม 41 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 28,407 คน ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตรและการปศุสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว ยางพารา และมันสำปะหลัง ในปี พ.ศ. 2565 มีการสอบถามข้อมูลคนยากจนของอำเภอท่าวังผา มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 694 ครัวเรือน รวม 2,419 คน มีรายได้ 6,020.86 บาท/เดือน/ครัวเรือน แหล่งที่มาของรายได้ ร้อยละ 49.19 มาจากการเกษตร ร้อยละ 13.62 มาจากการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 15.05 มาจากการใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพจากทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำ ป่า และป่าชุมชน (วรินทร์ธร โต้พันธ์, ภควดี ศิริวิชรสุข, และ เนตรนภา พงเพ็ชร, 2566)

ปี พ.ศ. 2565-2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เพื่อดำเนินโครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จากการวิเคราะห์ศักยภาพของครัวเรือนยากจนทั้ง 112 ครัวเรือน และการวิเคราะห์ทุนการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน 5 ด้าน คือ ทุนด้านสังคม ทุนด้านธรรมชาติ ทุนด้านการเงิน ทุนด้านมนุษย์ และทุนด้านทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 1.70, 1.87, 2.01, 2.48 และ 2.43 ตามลำดับ (ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัดเลย, 2567) ซึ่งแสดงว่าครัวเรือนยากจนยังขาดการร่วมมือหรือรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ และแม้จะมีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ หรือป่าชุมชน แต่ยังมีปัญหาการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ อีกทั้งยังขาดเงินทุน มีปัญหาหนี้สิน ขาดที่ดินทำกิน รวมถึงมีระดับทักษะ ความรู้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างต่ำ รวมไปถึงขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนยากจนบางส่วนอาจไม่สามารถดำเนินการแก้ไขด้วยตนเองได้ จึงได้มีการพัฒนาโมเดลแก้จน (Operating model) ในระดับพื้นที่โดยใช้ไม่เป็นตัวขับเคลื่อนและพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของครัวเรือนยากจนกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โดยอาศัยนวัตกรรม เทคโนโลยีการพัฒนาอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือนยากจนในพื้นที่ 6 ตำบล อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย (วรินทร์ร โตพันธ์ และ คณะ, 2566) โดยมีการดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของครัวเรือนยากจนเป็นกลุ่มวิสาหกิจ 8 กลุ่ม ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการแก้จน ด้วยเกษตรชุมชนคนท่าลี่ การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิสาหกิจเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ โดยมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างรายได้ อำนาจการต่อรองทางธุรกิจ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนผ่านการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันในการพัฒนาและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้นำไปปรับปรุงให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพ อันจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำนวน 8 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 91 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอท่าลี่, 2567)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยค้นคว้าข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการกำหนดรายละเอียดโครงสร้างแบบสอบถามให้ความครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมถึงกำหนดข้อคำถามที่ง่ายต่อความเข้าใจและมีความชัดเจน โดยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานการณ์ส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended questions) โดยข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วนคำถาม จำนวน 4 ข้อประกอบด้วยประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เป็นคำถามปลายปิด (Close-ended questions) โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ใช้มาตราการประเมินตัววัดของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยใช้กระบวนการวัดระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีกระบวนการและขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัยและหลักการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2 นิยามศัพท์เฉพาะตัวแปรให้ครอบคลุมแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด

3.4 ดำเนินการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Objective: IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.66-1.00

3.5 ดำเนินการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองเลยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.97 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 0.95 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 0.89 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 0.77 และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 0.96

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่แน่ใจและเชื่อมั่นได้ว่ามีครอบคลุมแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่จะทำการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยจำนวน 3 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในอำเภอท่าลี่ จำนวน 6 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลท่าลี่ ตำบลหนองผือ ตำบลอาฮี ตำบลน้ำแคม ตำบลโคกใหญ่ และตำบลน้ำพูน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สำหรับสถิติเชิงพรรณนาที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม ค่าเฉลี่ย (Average) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการวิเคราะห์ตัวแปรกระบวนการวัดระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยมีเกณฑ์การให้ความหมายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย สำหรับเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตตามเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของส่วนระดับคะแนน (Class interval) ดังนี้โดยนำค่าเฉลี่ยมาแปลค่าตามเกณฑ์การประเมินในแต่ละระดับชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้สถิติอนุมานพารามิเตอร์ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการทดสอบสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 1) การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ทุณจุดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม ใช้สถิติ Mann-Whitney U Test และ 2) การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม และระดับการศึกษาของสมาชิก ใช้สถิติ Kruskal-Wallis Test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย มีดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย มีดังนี้

1.1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ทำการผลิตหน่อไม้ต้มพลาสติกเจอร์ซี่ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 ผู้นำชุมชน เป็นผู้นำกลุ่ม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 68.10 และทุนจดทะเบียนเริ่มแรก 10,001-50,000 บาท จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 76.90

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.80	0.66	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.73	0.74	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.87	0.67	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.87	0.76	มาก
รวม	3.82	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าวาฬ จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.67$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.76$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = 3.80$, $\sigma = 0.66$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\mu = 3.73$, $\sigma = 0.74$) ซึ่งจากการศึกษามีข้อค้นพบในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รองลงมา คือ การจัดทำกฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจ การคัดเลือกผู้รับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การหาแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผู้ประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ รองลงมา คือ การให้คำแนะนำ ความรู้และความชำนาญในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ การควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุนเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับผลประโยชน์ที่ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการแปรรูปมากขึ้น รองลงมา คือ การรับผลประโยชน์ที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการยอมรับในสังคม การรับผลประโยชน์ที่ทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่มวิสาหกิจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจ รองลงมา คือ การติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจในรอบปี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสถานภาพส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย โดยภาพรวม

สถานภาพส่วนบุคคล	Kruskal-Wallis Test / Mann-Whitney U Test					
	μ	Mean Rank	n	df	Chi-Square	p-value
1. ประเภทของผลิตภัณฑ์						
1.1 หน่อไม้ต้มพาสเจอร์ไรส์	3.81	47.18	74	2	1.40	.50
1.2 หน่อไม้อบแห้งอนามัย	3.64	34.93	7			
1.3 หน่อไม้ดองอนามัย	4.00	45.00	10			
2. ประเภทของผู้นำกลุ่ม						
2.1 ผู้นำชุมชน	3.70	35.83	33	2	41.49*	.00
2.2 ผู้ประกอบการในชุมชน	4.39	70.53	31			
2.3 กลุ่มเป้าหมาย	3.31	30.26	27			
3. ระดับการศึกษา						
3.1 ระดับประถมศึกษา	4.00	53.53	62	3	16.55*	.00
3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.43	32.18	17			
3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.35	24.75	10			
3.4 ระดับปริญญาตรี	3.75	36.25	2			
4. ทุนจดทะเบียนเริ่มแรก						
4.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.53	36.43	22	Mann-Whitney U value	548.50*	.05
4.2 10,000-50,000 บาท	3.91	49.05	69			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงานผลิตภัณฑ์ประเภทต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทผู้นำกลุ่มต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
รายด้าน จำแนกตามประเภทผู้นำกลุ่ม

การมีส่วนร่วม	Kruskal-Wallis Test					
	μ	Mean Rank	n	df	Chi-Square	p-value
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1.1 ผู้นำชุมชน	3.64	36.47	33	2	46.80*	.00
1.2 ผู้ประกอบการในชุมชน	4.38	71.68	31			
1.3 กลุ่มเป้าหมาย	3.35	28.17	27			
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
2.1 ผู้นำชุมชน	3.65	42.47	33	2	15.70*	.00
2.2 ผู้ประกอบการในชุมชน	4.20	60.37	31			
2.3 กลุ่มเป้าหมาย	3.30	33.81	27			
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						
3.1 ผู้นำชุมชน	3.76	40.09	33	2	33.10*	.00
3.2 ผู้ประกอบการในชุมชน	4.42	67.10	31			
3.3 กลุ่มเป้าหมาย	3.37	29.00	27			
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1 ผู้นำชุมชน	3.75	36.45	33	2	55.01*	.00
4.2 ผู้ประกอบการในชุมชน	4.57	73.74	31			
4.3 กลุ่มเป้าหมาย	3.87	25.81	27			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทผู้นำกลุ่มต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
รายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วม	Kruskal-Wallis Test					
	μ	Mean Rank	n	df	Chi-Square	p-value
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1.1 ระดับประถมศึกษา	3.98	53.81	62	3	18.70*	.00
1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.44	28.41	17			
1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.33	26.70	10			
1.4 ระดับปริญญาตรี	4.00	50.00	2			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	Kruskal-Wallis Test					
	μ	Mean Rank	n	df	Chi-Square	p-value
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1.1 ระดับประถมศึกษา	3.98	53.81	62	3	18.70*	.00
1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.44	28.41	17			
1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.33	26.70	10			
1.4 ระดับปริญญาตรี	4.00	50.00	2			
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
2.1 ระดับประถมศึกษา	3.89	51.15	62	3	7.64	.06
2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.39	35.15	17			
2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.35	33.40	10			
2.4 ระดับปริญญาตรี	3.67	41.75	2			
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						
3.1 ระดับประถมศึกษา	4.06	53.91	62	3	17.77*	.00
3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.47	29.94	17			
3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.47	27.60	10			
3.4 ระดับปริญญาตรี	3.50	29.25	2			
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1 ระดับประถมศึกษา	4.10	54.44	62	3	20.60*	.00
4.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.41	29.35	17			
4.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.24	24.00	10			
4.4 ระดับปริญญาตรี	3.80	35.75	2			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 5 การทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย รายด้าน จำแนกตามทุนจดทะเบียนเริ่มแรก

การมีส่วนร่วม	Mann-Whitney U Test				
	μ	Mean Rank	n	Mann-Whitney U value	Mann-Whitney U prob
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.51	32.39	22	459.50*	.01
1.2 10,000-50,000 บาท	3.90	50.34	69		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	Mann-Whitney U Test				
	μ	Mean Rank	n	Mann-Whitney U value	Mann-Whitney U prob
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
2.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.51	41.16	22	652.50	.32
2.2 10,000-50,000 บาท	3.81	47.54	69		
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์					
3.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.63	36.75	22	555.50	.06
3.2 10,000-50,000 บาท	3.95	48.95	69		
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.46	33.77	22	490.00*	.02
4.2 10,000-50,000 บาท	4.00	49.90	69		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย อภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกกลุ่มต้องรับรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์ จากการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์มากขึ้น โดยยอมรับผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน ทำให้ทุกคนมีรายได้และมีความสุขกับการทำงานมากขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่มในฐานะสมาชิก การรับผลประโยชน์ที่ทำให้มีความคุ้มค่าคุ้มทุนกับเพื่อนสมาชิก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎานิชษฐ์ แสนราชา (2564) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า การรับผลประโยชน์ทำให้ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตหรือการแปรรูปเพิ่มขึ้น การรับผลประโยชน์ทำให้ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจจะต้องประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจรวมทั้งการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม มีการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องตลอดปี จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของชฎานิชษฐ์ แสนราชา (2564) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า การเข้าร่วมการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม การเข้าร่วมประเมินผลการดำเนินงานธุรกิจของกลุ่มในรอบปี

ร่วมกับสมาชิกกลุ่มท่านอื่นๆ การเข้าร่วมการวางแผนการติดตามของกลุ่มวิสาหกิจในการผลิตต่อไป และยังคงคล้องกับงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการประเมินผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มในรอบปี การทำงานเพื่อติดตามผลการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่ม

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการกำหนดบทบาทหน้าที่สมาชิกทุกคนรวมทั้งการคัดเลือกผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจ ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงาน กำหนดกฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน ตลอดจนการคิดต้นทุนการผลิตสินค้าและการหาแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการคัดเลือกผู้รับผิดชอบในภารกิจต่างๆ ของกลุ่ม พิจารณาการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม การวางแผนและจัดทำแผนการดำเนินธุรกิจกลุ่ม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มและการตั้งกฎกติกาในการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม และยังคงคล้องกับงานวิจัยของชญาณิชฐ์ แสนราชา (2564) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ การได้รับข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอและการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำแผนการดำเนินงานธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะต้องประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ การศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานอื่นๆ รับฟังการให้คำแนะนำ การอบรมให้ความรู้จนเกิดความชำนาญในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ ตลอดจนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการควบคุมตรวจและตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์จากการดำเนินงานที่ผ่านมา จากเหตุผลดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การให้คำแนะนำในเรื่องที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษแก่กลุ่ม การควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม ผู้ประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มและการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และยังคงคล้องกับวิจัยของชญาณิชฐ์ แสนราชา (2564) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำกับ ติดตาม และตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าเพื่อให้จำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทาง

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกของกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอทาลี จังหวัดเลย จำแนกตามประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่างกัน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจมีการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทผลิตภัณฑ์ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทผู้นำกลุ่มต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน เนื่องจาก สมาชิกกลุ่มที่มีผู้ประกอบการเป็นผู้นำกลุ่มนั้น ผู้ประกอบการจะมีประสบการณ์ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย อีกทั้งยังมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าอย่างเต็มเปี่ยม นอกจากนี้ พวกเขายังมีความพร้อมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงความกระตือรือร้นในการดำเนินการผลิตหรือจำหน่ายสินค้า ไม่ว่าจะอยู่ในระดับชุมชนหรือการขยายตลาดไปยังระดับจังหวัดและต่างจังหวัด รวมถึงก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มธุรกิจต่างๆ รวมทั้งยังสามารถติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของธุรกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความสำเร็จในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าว

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผู้ประกอบการเป็นผู้นำกลุ่มนั้น สมาชิกกลุ่มจึงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผู้นำชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกวลิน สมบูรณ์ (2567) ที่กล่าวว่าผู้ประกอบการนั้นเป็นผู้ที่ตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่โดยพิจารณาความเสี่ยงที่จะใช้ทรัพยากรและเวลาในการสร้างสรรค์ ตลอดจนการหาโอกาสทางธุรกิจใหม่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ธุรกิจ

2.2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาส่วนมากจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในทุกๆ ด้าน ทั้งการรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เป็นผู้จัดจำหน่าย การจัดทำเป็นอาชีพเสริม รวมถึงคำนึงถึงการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้นำและคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพเพราะจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสมาชิกกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินมากที่สุดกว่าสมาชิกกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาในระดับอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ เนื่องผาสุก, สีนินุช คุรุชเมือง แสนเสริมผล, และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาสมาชิกมีพื้นฐานการศึกษาสามารถดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้ แต่พื้นฐานการศึกษาของสมาชิกยังไม่สูงมากอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่แตกต่างกับงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกในระดับสูงจะให้ความสำคัญกับทุกๆ งานทุกๆ กิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนและจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่มอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในการวางแผนการผลิตและการกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุนมากที่สุด จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกมาก สมาชิกกลุ่มจึงมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน และด้านการประเมินมากกว่ากลุ่มที่มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกต่ำ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามทุนจดทะเบียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภทของผลิตภัณฑ์ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ว่าจะมีผลิตภัณฑ์ต่างกัน แต่กระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานจะไม่แตกต่างกันมากนักทั้งในด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ต่างกันจึงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เพราะการรับผลประโยชน์ที่ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตและการแปรรูปมากขึ้น การยอมรับซึ่งกันและกัน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพราะสมาชิกจะต้องประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การติดตาม

ความก้าวหน้าการดำเนินงานของกลุ่ม และจากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย พบว่ากลุ่มที่มีประเภของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรกแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประเภผลผลิตภัณฑ์ต่างกัน สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานและปัจจัยต่างๆ เช่น ประเภทของผู้นำกลุ่ม ระดับการศึกษาของสมาชิก และทุนจดทะเบียนเริ่มแรก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรฝึกศึกษาในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม เพื่อให้มีการเข้าร่วมการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามผลการทำงาน การวางแผนอย่างต่อเนื่องและแนวทางการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานให้แก่สมาชิกได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างทั่วถึงและชัดเจน
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรมีการตกลงรายละเอียดการจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกอย่างชัดเจนและควรจัดผลประโยชน์ในการดูแลสวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว การประกอบอาชีพเพิ่มเติมนอกจากเงินปันผล
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีการประชุมและชี้แจงความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของกลุ่มและการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การผลิตให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน
5. ควรมีการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้นำกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ความพร้อมปัญหาและอุปสรรค เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นๆ
2. ควรศึกษาตัวแปรในปีจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น การวางแผนการผลิต การจัดการด้านการผลิต การพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการด้านการตลาด และการจัดการทางการเงินและบัญชีของกลุ่ม ที่จะเป็นข้อมูลไปปรับใช้และพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกวลิน สมบูรณ์. (2567). *เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันและการประกอบการ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- จุฑารัตน์ เนื่องผาสุก, สีนินซ์ ครูฑเมือง แสนเสริม, และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *รายงานการประชุมวิชาการ ประจำปี 2558 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ภาคบรรยาย (น.51-60)*. การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2558. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม.
- ชฎานิชฐ์ แสนราชา. (2564). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ดาวใจ ดอกไม้คี่. (2556). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2565). *การจัดการและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับจังหวัดเลย. (2567). สืบค้นจาก www.ppaos.com/ppaos42/frontend/web/.
- วรินทร์ธร โดพันธ์, ภควดี ศิริวัชรสุข, และ เนตรนภา พงเพชร. (2566). การแก้ปัญหาความยากจนด้วยโมเดลแก้จน "ฟื้นฟูเศรษฐกิจหล่อเลี้ยงชีวิตด้วยไฟ" อำเภอท่าวัง จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 15(4), 296-313.
- สำนักงานเกษตรอำเภอท่าวัง. (2567). *ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านการเกษตรอำเภอเมืองเลย*. เลย: กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอท่าวัง.